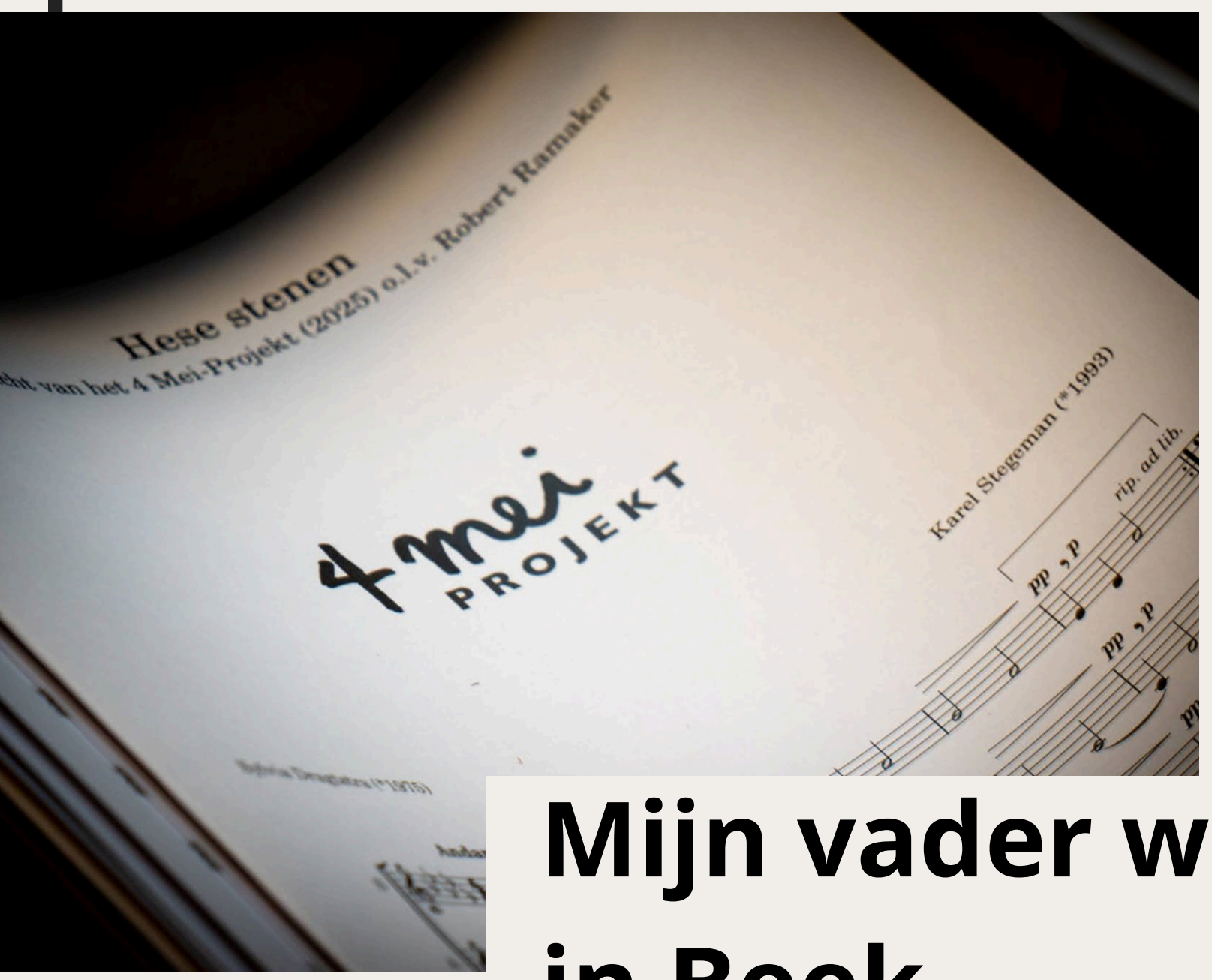
“MIJN OUDERS SPRAKEN ZELDEN OVER DE OORLOG”





ROB, TENOR | KOFFER VOL GEHEIMEN



Mijn vader woonde in Beek, ...

- Zuid-Limburg. Door een brisantbom die dichtbij ontplofte werd hij doof aan een oor. De familie had een sigarenfabriek en daar zaten Joodse onderduikers. Tegelijkertijd werd de fabriek bezet door de Duitsers. Mijn vaders ouderlijke woning werd getroffen door een vergissingsbombardement van de geallieerden, het huis brandde af terwijl het hele gezin met zeven kinderen in de kelder schuilde. Ze brachten het er nog goed van af.



Mijn moeder woonde in Tilburg ...

- daar was het betrekkelijk rustig,
- de oorlog is aan haar voorbij
- gegaan. Wel kreeg ze een
- Canadees vriendje.
- De hongerwinter hebben mijn
- ouders niet meegemaakt, het
- zuiden was toen al bevrijd.
- Mijn ouders spraken in mijn
- vroege kindertijd zelden over de
- oorlog. Er werd sowieso weinig
- gesproken over dingen die ertoe
- doen. De katholieke moraal
- werd er wel stevig ingepompt,
- gevoelens werden uit de weg
- gegaan. Maar verhalen zijn nodig
- om te voelen wie je bent.



In 1985 ging ik naar Nicaragua: ...

- uit idealisme en het avontuur trok. Een zomerbrigade van 5 weken om mensen te helpen bij de opbouw van hun land. Zo wilden we de revolutie ondersteunen. Kort daarvoor werd ik lid van het koor omdat de muziek, de thema’s en het rebelse me aansprak. Ik had toen nog het idee, een beetje naïef, dat je door te zingen de wereld kon veranderen. Maar dat denk ik allang niet meer. Door je inzet draag je een piepklein beetje bij misschien.

BASIS

Verhalen over de oorlog werden opgeborgen in een mentale ‘Koffer vol geheimen’. Ook bij ouders en grootouders van koorleden en spelers die meedoen aan dit programma.

DE

In gesprekken gingen er koffers open. Zo groeide het idee voor een voorstelling.



WETEN WAT OORLOG IS,
HELPT VREDE TE VIEREN

“WONEN IN EEN KIPPENHOK”





WIL, TENOR | KOFFER VOL GEHEIMEN



Mijn ouders leerden elkaar kennen ...

- in de oorlog maar wachtten met trouwen tot 1947. In de oorlog hadden de ouders van mijn moeder onderduikers uit het Gooi. Ik denk dat ze Joods waren maar dat weet ik niet zeker. Mijn moeder heeft er weinig over verteld, het was een besluit van haar ouders. Maar betekende wel dat iedereen zijn mond moest houden.



De onderduikers zijn nooit ontdekt...

Toen de Duitsers zich terugtrokken is de boerderij kapotgeschoten. Toen de oorlog voorbij was, hebben ze twee jaar in het kippenhok gewoond.

Na de oorlog zijn de onderduikers nog terug geweest op de boerderij van opa en oma. Ze kwamen uit Blaricum.

BASIS

Verhalen over de oorlog werden opgeborgen in een mentale ‘Koffer vol geheimen’. Ook bij ouders en grootouders van koorleden en spelers die meedoen aan dit programma.

DE

In gesprekken gingen er koffers open. Zo groeide het idee voor een voorstelling.



WETEN WAT OORLOG IS,
HELPT VREDE TE VIEREN

“OP ZIJN KAART STAAT DAT HIJ IS VERRADEN”





TINEKE, ALT | KOFFER VOL GEHEIMEN



Op het land van mijn opa stonden ...

- kannonen gericht op de stad, las ik ooit in de dorpskrant. Ik heb het voorgelezen aan mijn moeder. Pas toen kwamen er verhalen. Ze was een jong meisje in de oorlog.
- Ze vertelde dat ze schurft kreeg en dat ze toen in de voorkamer beneden mocht slapen. Fijn, omdat de Duitsers daar niet konden komen. Die waren bij hen ingekwartierd. Er is wat gebeurd maar ze heeft nooit verteld wat.



Mijn opa werd opgepakt ...

- wegens bezit van een radio,
- vertelden ze thuis. Toen ik dat
- later uitzocht, vond ik zijn
- systeemkaart van
- verzetsbetrokkenen. Daarop
- staat dat hij zeven maanden een
- joodse jongen herbergde en had
- geweigerd zijn radio in te
- leveren. Hij werd gevangengezet
- in het Huis van Bewaring. Ook
- zijn zoon Kees kwam daar
- terecht. Een jaar later werd zijn
- zoon Henderikus opgepakt. Hij
- zat verstopt in huis om niet
- opgepakt te worden voor de
- Arbeitseinsatz.



Opa en de jongens werden …

- in Wilhelmshafen tewerkgesteld, een vreselijk kamp. Half april 1945 vertrokken ze in een ziekentransport per open boot naar Delzijl. Dat was nog niet bevrijd en men wilde het transport niet toelaten, toch kwam het schip aan land. De uitgehongerde mensen werden opgevangen door de mensen in Delfzijl.

  Opa en Kees overleefden de oorlog. Kees hield aan de tijd in het kamp een half werkende long over. Hendrikus stierf van uitputting een paar dagen na de bevrijding van Groningen.

BASIS

Verhalen over de oorlog werden opgeborgen in een mentale ‘Koffer vol geheimen’. Ook bij ouders en grootouders van koorleden en spelers die meedoen aan dit programma.

DE

In gesprekken gingen er koffers open. Zo groeide het idee voor een voorstelling.



WETEN WAT OORLOG IS,
HELPT VREDE TE VIEREN

“ZE WIST ZELFS WAAR DE OUDE DREES ONDERGEDOKEN ZAT”





ELLE-KARI, ALT |KOFFER VOL GEHEIMEN



Ze woonden in Den Haag ...

- Opa, oma en hun vier dochters.
- Mijn moeder was op een na oudste. Het was een rood nest, socialistisch. Mijn moeder was 14 toen de oorlog begon. Haar vader zat bij een verzetsgroep, maar hij stopte ermee toen ze wapens moesten dragen. Ik denk dat hij dat een te groot risico vond voor zijn gezin. Mijn moeder bracht een poosje krantjes en pamfletten rond. Ze wist zelfs waar de oude Drees zat ondergedoken, de leider van de socialisten en na de oorlog minister president.



De familie van mijn vader woonde …

- in Rotterdam. Tijdens het bombardement werd hun huis geraakt, het was tussen de middag, ze zaten net te eten. Zij overleefden het, maar de buren niet. Het gezin werd op allerlei plekken ondergebracht. Mijn vader kwam bij een tante in Delfshaven terecht.



Ik lijk op mijn ouders …

- Ik ben misschien te principieel, ik kan de grijstinten maar moeilijk zien. Maar als je die eigenschappen niet hebt en het is oorlog, dan twijfel je en durf je niks.

- Ik werd lid van het 4 Mei Projekt-koor in de jaren ‘90. Ik wilde ergens mijn rode hart kwijt. Ik denk niet dat je de wereld kunt veranderen door te zingen, maar dat het zou kunnen, is wel een leuk idee.

BASIS

Verhalen over de oorlog werden opgeborgen in een mentale ‘Koffer vol geheimen’. Ook bij ouders en grootouders van koorleden en spelers die meedoen aan dit programma.
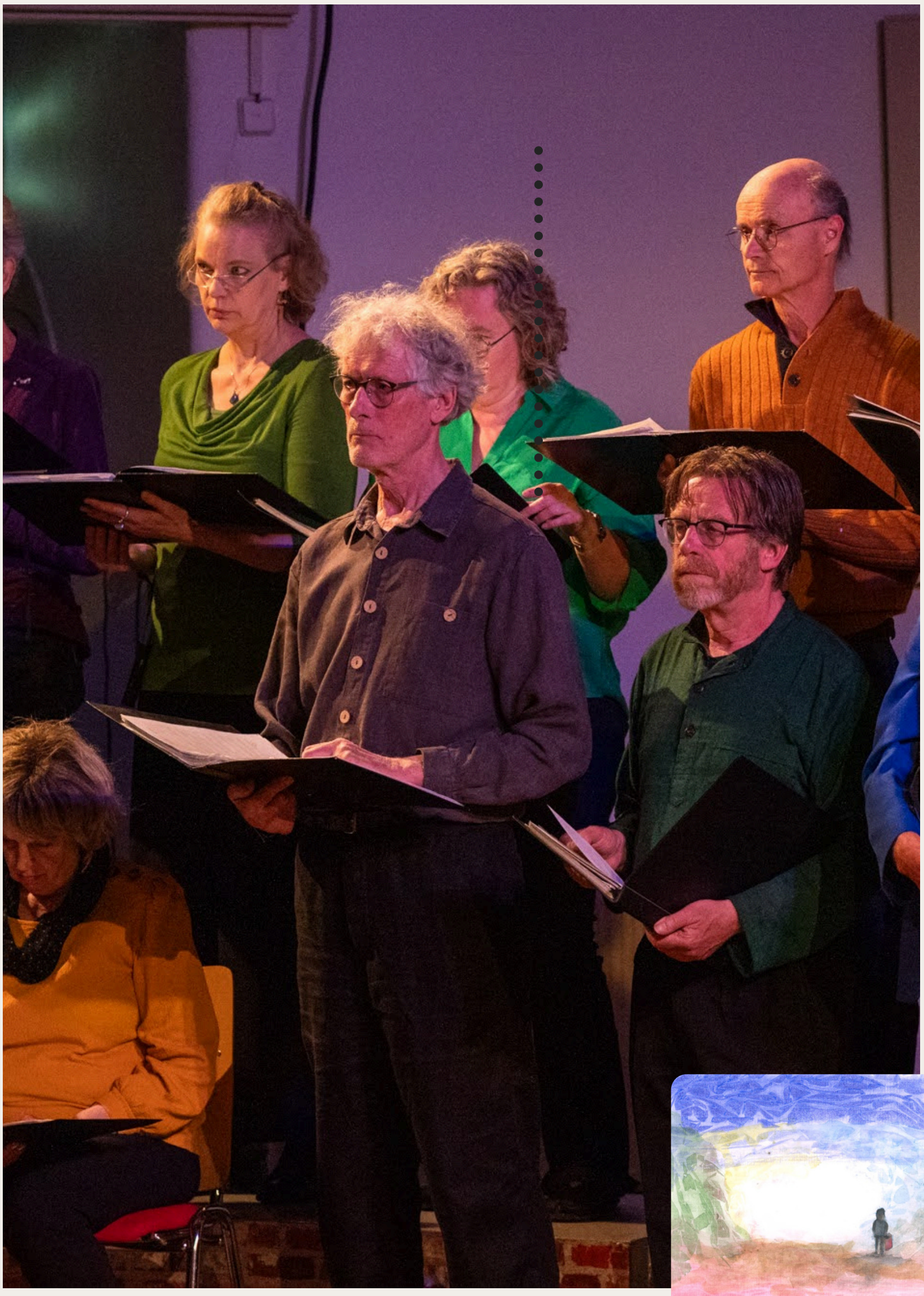
DE

In gesprekken gingen er koffers open. Zo groeide het idee voor een voorstelling.



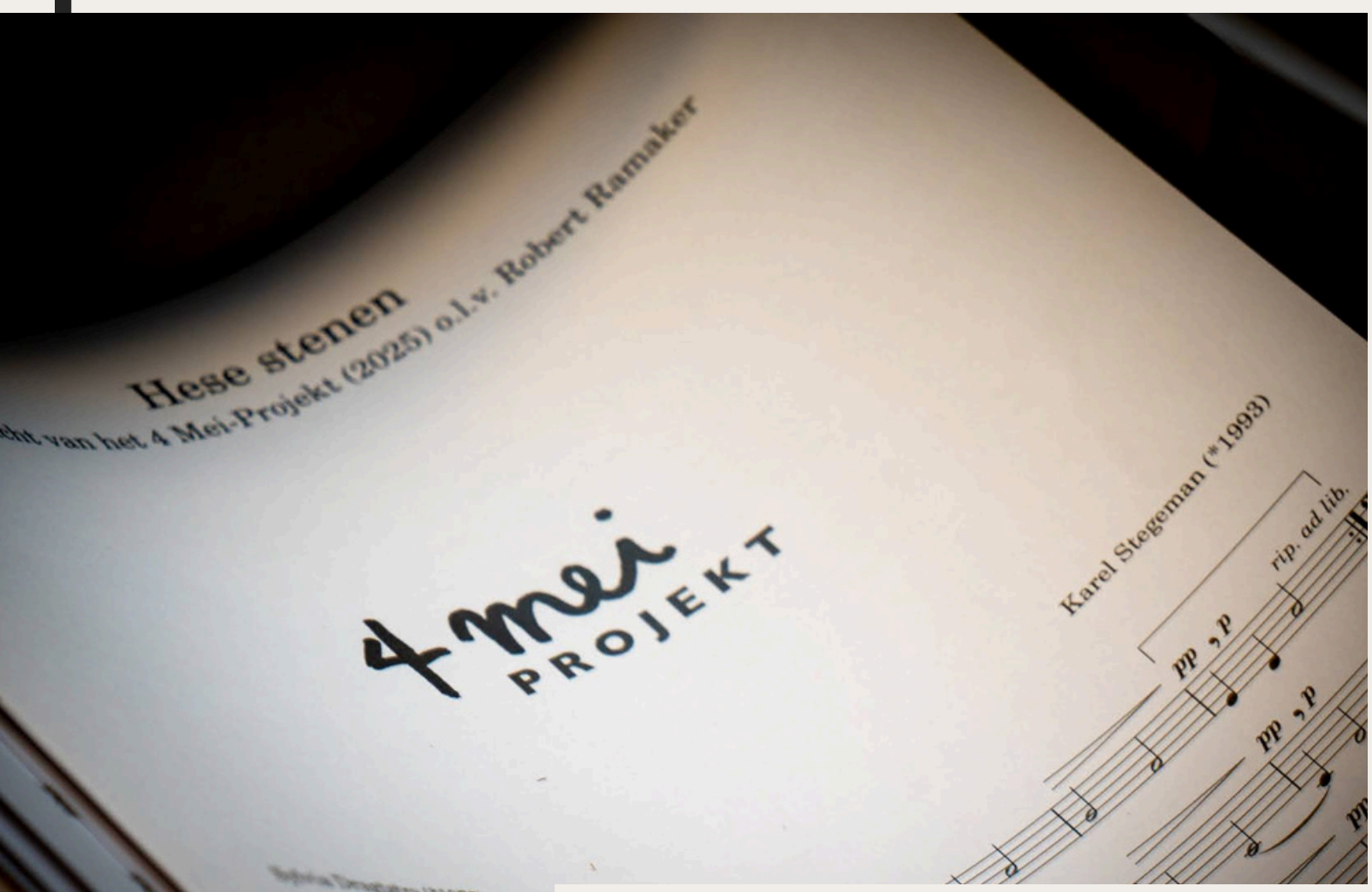
WETEN WAT OORLOG IS,
HELPT VREDE TE VIEREN

“MOOI OM VANUIT DAT GEVOEL TE GAAN ZINGEN”





HARRY, TENOR |KOFFER VOL GEHEIMEN



In dit koor ...

- In dit koor zingen we over onrecht. Het is mooi om op 4 mei de Stille Tocht te lopen en vanuit dat gevoel te gaan zingen. Er bij stilstaan dat oorlog voor niemand goed is.

BASIS

Verhalen over de oorlog werden opgeborgen in een mentale ‘Koffer vol geheimen’. Ook bij ouders en grootouders van koorleden en spelers die meedoen aan dit programma.

DE

In gesprekken gingen er koffers open. Zo groeide het idee voor een voorstelling.



WETEN WAT OORLOG IS,
HELPT VREDE TE VIEREN

“GEEF ZE TOCH DIE FIETS”





ERIC,BAS |KOFFER VOL GEHEIMEN



Opa en oma ...

- woonden op Terschelling. Opa
- wilde zijn fiets niet inleveren en
- verstopte die in de hooiberg. Die
- mochten de Duitsers niet
- krijgen, zei opa. Oma was bang
- en zei: geef ze toch die fiets.

BASIS

Verhalen over de oorlog werden opgeborgen in een mentale ‘Koffer vol geheimen’. Ook bij ouders en grootouders van koorleden en spelers die meedoen aan dit programma.

DE

In gesprekken gingen er koffers open. Zo groeide het idee voor een voorstelling.



WETEN WAT OORLOG IS,
HELPT VREDE TE VIEREN

“HET LEEK WEL VAKANTIE”





HELMA, SOPRAAN | KOFFER VOL GEHEIMEN



Mijn moeder woonde in de …

- binnenstad van Breda. Bij het uitbreken van de oorlog lag de stad op de frontlijn tussen de Duitsers en de Fransen en dat was kennelijk voorzien. Want een jaar eerder, bij de inval van de Duitsers in Polen, had de burgemeester al een calamiteitenplan opgesteld. Iedere straat had een vluchtbestemming en een leider. Mijn opa was de leider van de gezinnen uit hun straat.



De evacuatie was op 12 mei 1940 ...

- en staat beschreven als ‘De Vlucht’. Mijn moeder was nog maar 5.
- Ze hadden opdracht om richting de Belgische grens te gaan, maar daar lag juist het front. Ze werden beschoten door vliegtuigen, doken in greppels, schuilden in het bos. De kinderwagen met het kleine broertje erin kon geen dekking vinden. Opa beschermde het kindje door met zijn lange lijf over de kinderwagen te hangen. Niemand werd geraakt.



Mijn moeder is nu negentig …

- en herinnert zich alles nog. Voor haar was het een spannend avontuur. Het was prachtig weer, ze overnachtten bij een boer in het hooi, ze mocht heel laat naar bed, het leek wel vakantie!

BASIS

Verhalen over de oorlog werden opgeborgen in een mentale ‘Koffer vol geheimen’. Ook bij ouders en grootouders van koorleden en spelers die meedoen aan dit programma.

DE

In gesprekken gingen er koffers open. Zo groeide het idee voor een voorstelling.



WETEN WAT OORLOG IS,
HELPT VREDE TE VIEREN

“MIJN VADER GING VOOR HEM IN DE PLAATS”





ELSE, ALT | KOFFER VOL GEHEIMEN



De jongste broer van mijn vader ...

- kreeg een oproep voor de Arbeitseinsatz. Dat trok mijn oma niet. Mijn vader is voor hem in de plaats gegaan. Omdat hij een jaar Delft achter de rug had, kwam hij op de tekenafdeling van een vliegtuigfabriek. Hij heeft er nooit over willen praten. Later gaf hij me zijn dagboekjes. Daarin beschrijft allerlei gebeurtenissen, heel feitelijk. Niet hoe het voor hem was, of hij heimwee had, of hij bang was. Ik heb nooit naar zijn gevoelens durven vragen.

BASIS

Verhalen over de oorlog werden opgeborgen in een mentale ‘Koffer vol geheimen’. Ook bij ouders en grootouders van koorleden en spelers die meedoen aan dit programma.

DE

In gesprekken gingen er koffers open. Zo groeide het idee voor een voorstelling.



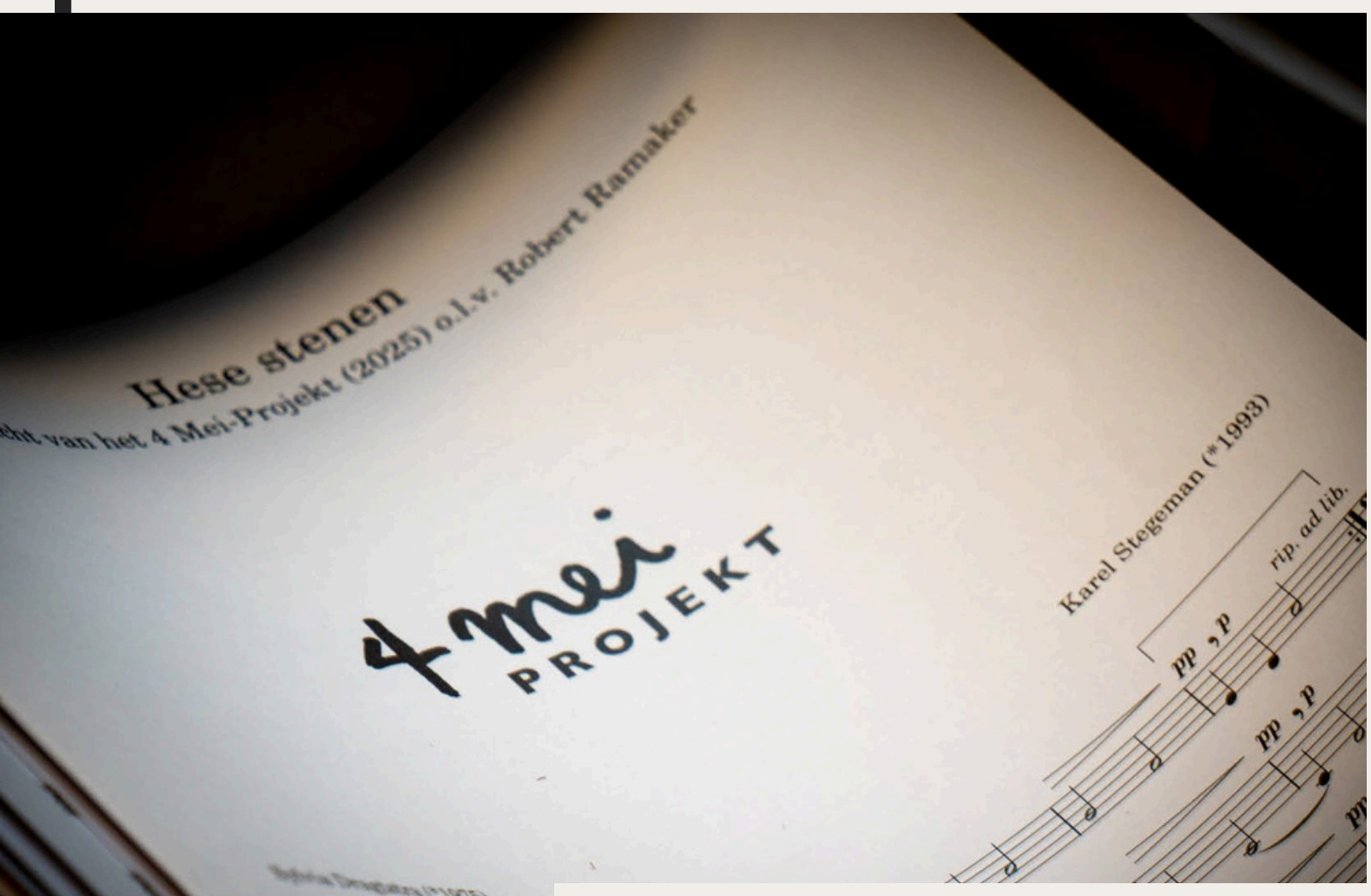
WETEN WAT OORLOG IS,
HELPT VREDE TE VIEREN

“JE HOORDE ZE ER NIET OVER”





JOHANNA, ALT |KOFFER VOL GEHEIMEN



Mijn grootvader diende in …

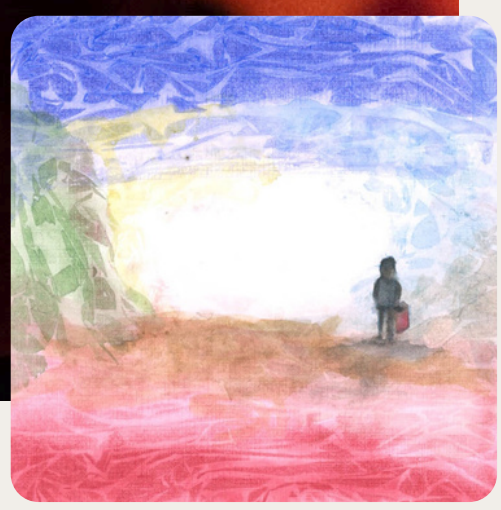
het leger en pleegde in 1946 zelfmoord. Waarom hebben we nooit geweten. Mijn vader wilde het er nooit over hebben, het was een verboden onderwerp.

Mijn moeder wist dat ze bij het spelen op straat niet mocht vertellen dat haar vader in bed lag of in het kolenhok zat. Ze wist niet waarom.

Hoe ze zich voelde in die tijd? Je hoorde ze er niet over. Ieder vertelt wat er spannend, grappig of leuk was, dieper ging het niet.

“HIJ WAS NIET BANG GEWEEST”





ELLIE R,ALT |KOFFER VOL GEHEIMEN

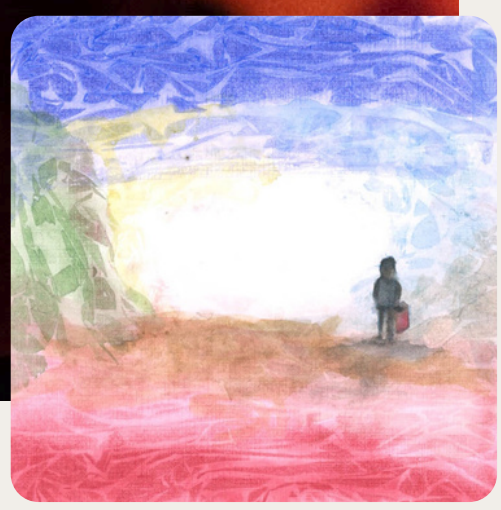


Mijn oudste oom zat met zijn ...

- gezin plus mijn twee broers hier
- in Groningen in het Zuiderpark
- toen de stad werd bevrijd. Hij
- heeft de beschietingen
- meegemaakt, zag een dode
- Duitser liggen in de tuin. Dat
- vond hij heel spannend, hij zei
- dat hij niet bang was geweest.
- kwamen maar ze mochten
- natuurlijk niet ontdekt worden
- Mijn moeder deed de winkel en
- dan kon het gebeuren dat Duitse
- soldaten iets kwamen kopen.

“KOM MAAR NAAR DE BABY KIJKEN”





EMMY, ALT | KOFFER VOL GEHEIMEN



Ik werd geboren in oktober 1944 ...

- Mijn ouders woonden op Texel, hadden 7 kinderen en een winkel. En vaak onderduikers: mannen uit het dorp die tijdelijk uit het zicht moesten blijven. Als er weer eens het gerucht ging dat de Duitsers op zoek waren, kwamen ze bij ons, ze zaten onder trappen en in allerlei hoeken en gaten. En ze waren behoorlijk lawaaierig als ze kwamen maar ze mochten natuurlijk niet ontdekt worden Mijn moeder deed de winkel en dan kon het gebeuren dat Duitse soldaten iets kwamen kopen.



Vaak jonge jongens met heimwee ...

- naar huis - dat zag mijn moeder.
- En ze zag ook wel dat die niet zo
- gemotiveerd meer waren. Daar
- maakte ze slim gebruik van. Om
- ze af te leiden nam ze hen mee
- naar boven, kom maar naar de
- baby kijken zei ze dan – ik lag
- daar boven in de wieg. De
- onderduikers werden nooit
- ontdekt.

BASIS

Verhalen over de oorlog werden opgeborgen in een mentale ‘Koffer vol geheimen’. Ook bij ouders en grootouders van koorleden en spelers die meedoen aan dit programma.

DE

In gesprekken gingen er koffers open. Zo groeide het idee voor een voorstelling. Hoe durf je door te leven.



WETEN WAT OORLOG IS,
HELPT VREDE TE VIEREN

“MIJN MOEDER WEET NOG DAT ZE CHOCOLADE KREEG VAN NEERGESCHOTEN PILOTEN”





JOSIEN, SOPRAAN
|KOFFER VOL GEHEIMEN



De ouders van mijn moeder …

- hadden een bakkerij. Iedereen kwam er, ook Duitsers. Sommigen zeiden: wij hebben die oorlog niet gewild. Het was een gastvrij gezin. Ze hadden een hongerkindje uit Amsterdam in huis. Mijn moeder weet nog dat ze chocolade kreeg van neergeschoten piloten, daar zat iets in om wakker te blijven en mijn opa zei ‘dat moet je die kinderen niet geven, zo komen ze jullie op het spoor’.



De geallieerde soldaten konden ...

- met de bevrijding bij mijn opa en oma de was doen en eten krijgen. Er was ook een donkere soldaat bij. Mijn moeder had nog nooit een donker iemand gezien.
- In de buurt van Zeijen woonden veel NSB’ers maar dat wist mijn moeder toen waarschijnlijk niet. Toen de oorlog afgelopen was zag mijn moeder hoe de NSB’ers door het dorp gingen met een radio boven hun hoofd.



Ze vertelde over de oorlog alsof...

- het allemaal heel gewoon was,
- niet emotioneel en ook niet
- spannend en ook niet
- geheimzinnig.

BASIS

Verhalen over de oorlog werden opgeborgen in een mentale ‘Koffer vol geheimen’. Ook bij ouders en grootouders van koorleden en spelers die meedoen aan dit programma.

DE

In gesprekken gingen er koffers open. Zo groeide het idee voor een voorstelling.



WETEN WAT OORLOG IS,
HELPT VREDE TE VIEREN

“ZE WERDEN VERLIEEFD OP HETZELFDE MEISJE”





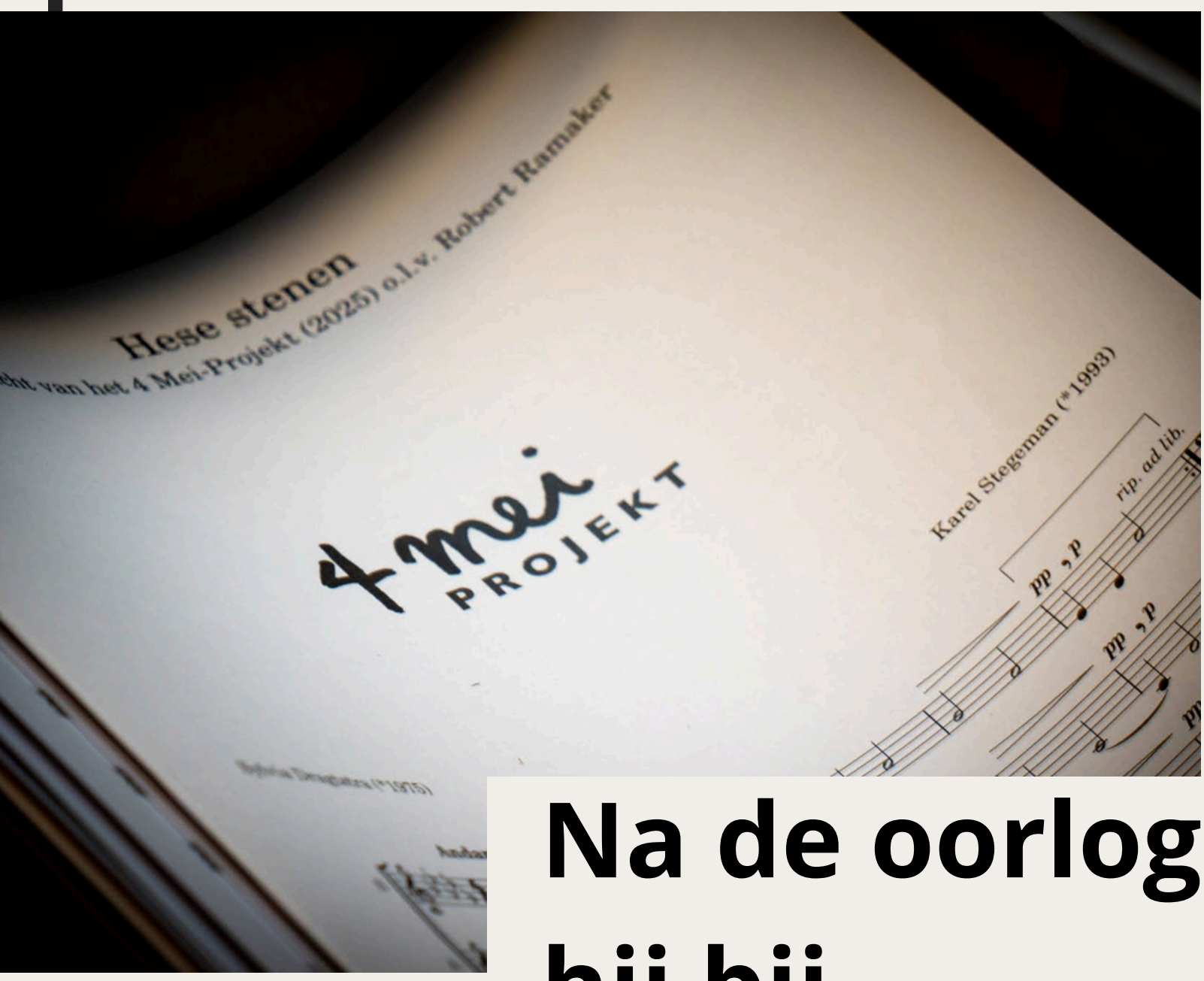
PETRA, SOPRAAN | KOFFER VOL GEHEIMEN



Mijn vader was in 1942 16 jaar ...

- Hij ontmoette in dat jaar een Duitse soldaat met wie hij een hechte vriendschap kreeg. Die soldaat heette Helmut. Mijn vader was schipperskind, Helmut was wees en opgegroeid in een tehuis, bij de Hitlerjugend. Nu was hij gelegerd in de stad Groningen. Ze werden verliefd op hetzelfde meisje.

- Helmut zat in het leger. Hij raakte twee keer gewond: een keer in Rusland en een keer in Belgrado.



Na de oorlog ging hij bij ...

- het Vreemdelingenlegioen om in Vietnam te vechten. Net na de oorlog was dat nog een kolonie van Frankrijk. Mijn vader vocht toen in Nederlands-Indië. In die tijd schreven ze elkaar brieven. Ik heb er nog een aantal. Op een gegeven moment hielden de brieven op. Misschien is hij omgekomen. Ik heb Helmut nooit gezien.

BASIS

Verhalen over de oorlog werden opgeborgen in een mentale ‘Koffer vol geheimen’. Ook bij ouders en grootouders van koorleden en spelers die meedoen aan dit programma.

DE

In gesprekken gingen er koffers open. Zo groeide het idee voor een voorstelling.



WETEN WAT OORLOG IS,
HELPT VREDE TE VIEREN

“ZE HEEFT ER FIJNE HERINNERINGEN AAN”





RITA, SOPRAAN |KOFFER VOL GEHEIMEN



Het bombardement op Rotterdam ...

- 14 mei 1940 was bepalend voor de levensloop van mijn moeder. Mijn opa en oma vonden Rotterdam te gevaarlijk voor haar. Ze was hun enige kind. Na het bombardement bracht mijn opa haar op de fiets naar tante Riek in Enschede. Ze kwamen niet verder dan Amersfoort, want mijn moeder viel van de fiets en brak haar pols. Een echtpaar zag wat er gebeurde en ving hen op. Katrien en Frans.



Ze kenden elkaar niet, …

toch mocht mijn moeder zes weken bij hen blijven om te herstellen. Opa moest terug naar Rotterdam, naar de zaak. Al die tijd zag mijn moeder haar ouders niet. Misschien had ze heimwee maar ze liet het niet merken, deze mensen waren zo lief. Ze heeft er fijne herinneringen aan. Na die zes weken in Amersfoort ging m’n moeder door naar Enschede. Daar heeft ze ook mijn vader leren kennen. Katrien en Frans zijn tot hun dood vrienden van onze familie gebleven.

BASIS

Verhalen over de oorlog werden opgeborgen in een mentale ‘Koffer vol geheimen’. Ook bij ouders en grootouders van koorleden en spelers die meedoen aan dit programma.

DE

In gesprekken gingen er koffers open. Zo groeide het idee voor een voorstelling.



WETEN WAT OORLOG IS,
HELPT VREDE TE VIEREN

DE BASIS



Wij kregen in 1945 onze vrijheid terug, maar op veel plaatsen in de wereld wordt tot op de dag van vandaag oorlog gevoerd. Vrijheid is nooit af; we moeten er dagelijks aan werken om de ander de ruimte te geven en onze democratie te bewaken.

KOFFER VOL GEHEIMEN



27 april 15.00 de Woudbloem, Woudbloem
4 mei 21.00 Doopsgezindekerk, Groningen
8 mei 20.00 Synagoge Groningen
10 mei 20.00 Bonifatiuskerk, Vries

4 MEI-PROJEKT ZINGT